

Høringsinnspill til representantforslag om å sikre verdige og tilrettelagte tannhelsetjenester til mennesker som er blitt utsatt for tortur eller overgrep eller har odontofobi, dokument 8:200 S (2020-2021)

Den norske tannlegeforening (NTF) viser til Dokument 8-forslag 200 S (2020-2021) fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Kari Kjønnaas Kjos og Morten Sandsdalen og takker for muligheten til å fremme våre innspill.

Bakgrunnen for forslaget og beskrivelse av ordningen

Fylkeskommunene organiserer et tilbud til personer som har vært utsatt for tortur eller overgrep og/eller har sterk angst for tannbehandling (odontofobi). Ordningen kalles TOO-ordningen. De som omfattes av denne ordningen har ofte store tannhelseproblemer med risiko for utvikling av alvorlige infeksjoner og smerter, og derfor et stort behov for nødvendig tannbehandling.

Pasientgruppen som inngår i TOO-ordningen er sammensatt og består av personer med svært ulike behov, både når det gjelder tilvenning til undersøkelsen og selve tannbehandlingen. Det er dessuten store forskjeller i tannhelseutfordringer i de ulike gruppene. Torturofre har ofte andre tannhelseutfordringer enn personer utsatt for overgrep, og det gjelder også for de som lider av sterk angst for tannbehandling. Mange av disse pasientene hadde frem til 2018 rettigheter til stønad i folketrygdens stønadsordning og benyttet privat tannhelsetjeneste. Fra 1/1 2018 ble TOO-tilbudet opprettet i fylkeskommunene, og denne pasientgruppen ble overført til behandling i fylkeskommunene. Samtidig fjernet man muligheten for refusjon i folketrygdens stønadsordning for disse pasientene. Disse pasientene har ikke rettigheter etter tannhelsetjenesteloven. De får et tilbud basert på Stortingets årlige budsjettvedtak.

Fylkeskommunene har kommet ulikt i utbyggingen av tilbudet til denne gruppen, og det er til dels lange ventelister i alle fylker. Dette gjelder både for å komme til de tverrfaglige teamene bestående av psykolog og tannhelsepersonell, og for å få behandling i de tverrfaglige behandler-teamene. NTF advarte mot konsekvensene av å fjerne denne gruppens rettigheter i folketrygdens stønadsordning før et tilstrekkelig tilbud var bygd opp i fylkeskommunene. Vi har hele tiden påpekt at det dessuten er viktig å utnytte kompetansen i hele tannhelsetjenesten, selv om det i den nye ordningen er den offentlige tannhelsetjenesten som har overordnet ansvar for tilbudet til denne pasientgruppen.

Pasienter i TOO-ordningen må først til en konsultasjon i et tverrfaglig behandler-team bestående av psykolog og tannhelsepersonell, for å kartlegge hvorvidt pasienten fyller kriteriene for å omfattes av tilbudet. Deretter følges det opp med en tilvenningsfase som skal gjøre personen i stand til å motta tannbehandling. Når pasienten er klar til å gjennomføre tannbehandlingen overføres de til spesifikke tannbehandler-team for TOO-ordningen. Tannbehandler-teamene kan være fylkeskommunalt ansatte tannleger eller privatpraktiserende tannleger som fylkeskommunen har inngått avtaler med.

Den norske tannlegeforening

Forslagsstiller mener at den nåværende ordningen må reverseres, at rettigheter og midler må flyttes tilbake til folketrygden, og at det opprettes et eget punkt i refusjonsordningen for denne pasientgruppen. Videre mener forslagstiller at ordningen må målrettes og at tannbehandlingsvegring må utføres av kvalifisert helsepersonell.

NTFs innspill

TOO-ordningen omfatter en sårbar gruppe med store tannhelseutfordringer, som har behov for et godt og tilgjengelig behandlingstilbud. Det kan være svært uheldig for disse pasientene å vente før de kan få den nødvendige helsehjelpen, og dagens ventetider er helt uholdbare. De fleste har et omfattende behov for tannbehandling og ofte redusert livskvalitet som følge av smerter og store problemer med den orale helsen.

NTF var kritiske til kuttet som kom i folketrygdens stønadsregelverk før dette tilbudet var tilstrekkelig bygget opp i offentlig sektor. Nå viser tall innrapportert til Helsedirektoratet fra fylkene at disse pasientene ikke har et godt nok tilbud. Dette tilbudet må styrkes slik at pasientene sikres et adekvat tilbud med korte ventelister.

I mange fylker er det lange ventelister, både for å komme inn til første vurderingssamtale og for oppstart av tverrfaglig behandling med psykolog og tannlege. I 2020 var det kun ett fylke som oppfylte målet om maksimalt 8 ukers ventetid eller mindre for vurderingssamtale hos psykolog. I 4 fylker var det over 2 års ventetid. Videre var det i 6 fylker noen ukers ventetid før pasient mottok tilbud om tverrfaglig TOO-behandling, mens det i 3 av fylkene var et år eller mer før oppstart av tverrfaglig behandling.

Når det gjelder ventetiden for tannbehandling av TOO-behandlerteam er måltallet under 4 ukers ventetid. Det er oppfylt i 7 av fylkene, mens det var 4 som hadde en lengre ventetid. Det viser seg at det i flere fylker er utfordringer knyttet til rekruttering av både psykologer og tannhelsepersonell, men det ser ut til at den største utfordringen er knyttet til psykologtjenesten.

Når det gjelder antall pasienter som står på venteliste for dette tilbudet, viser tall fra 2020 at det er i overkant av 1600 pasienter, og det er en økning på over 600 pasienter fra året før. Pasientene som er omfattet av TOO-ordningen har i de aller fleste tilfellene et stort behandlingsbehov og mange trenger tannbehandling i narkose, samt behandling hos tannlegespesialist. Den lange ventetiden er, etter NTFs vurdering, svært bekymringsfull, fordi denne gruppen er svært sårbar og har et betydelig behov for helsehjelp.

Helsedirektoratet har satt i gang en evaluering av TOO-ordningen. Det er fra NTFs ståsted et stort behov for denne evalueringen for å finne frem til en hensiktsmessig organisering og finansiering av tilbudet, samt tilgjengelighet til tilbudet. Det er likeledes viktig at det undersøkes hvordan pasientenes orale helse har utviklet seg, om tilbudet er godt nok kjent, om tilskuddsordningen er riktig innrettet og om hvilke rekrutteringsutfordringer det er til TOO-teamene.

NTF ser det som en utfordring i dagens ordning at den samlede tannhelsetjenestens kompetanse ikke utnyttes godt nok. Det er mye kompetanse i privat sektor som kunne bidratt til å bedre

tilgjengelighet for pasientene og å redusere ventetid for behandling. Mange av disse pasientene har tidligere gått til en tannlege, som de kjenner og er trygg på, og fått utført behandling med støtte fra

Den norske tannlegeforening

folketrygdens stønadsordning. En svakhet med dagens organisering er at de kanskje må slutte hos sin faste tannlege, som de har opparbeidet seg tillit til, for å få et tilbud i ordningen.

Videre er det en utfordring når det gjelder oppfølging av pasientene etter gjennomført behandling i TOO-ordningen. Ordningen skal behandle pasientene ferdig, men videre oppfølging må pasientene selv sørge for. Da må pasienten igjen finne seg en tannlege i privat tannhelsetjeneste.

NTF ser frem til resultatene fra den pågående evalueringen. Det er behov for å vurdere og styrke finansieringsordningene for gruppen, vurdere organiseringen av ordningen og se på hvordan man kan benytte kompetansen også i den private delen av tannhelsetjenesten. Privat tannhelsetjeneste utgjør om lag 70 % av det samlede tannhelsetjenestetilbudet i landet og bør benyttes i langt større grad for å sikre et godt tjenestetilbud med korte ventetider til de som omfattes av TOO-ordningen.

For ytterligere informasjon ta kontakt med:

President Camilla Hansen Steinum, 99 69 71 20 / chs@tannlegeforeningen.no

Fagsjef Kirsten Ahlsen, 99 44 16 62 / ka@tannlegeforeningen.no